

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko pa 4·50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Laško kokošje pleme.

Naša Dolenjska je znana zaradi svoje kokošje reje in zaradi jajčje kupčije. Ne da se pa tajiti, da bi se dalo dohodke kokošjereje še povzdigniti, ako bi se je poprijeli povsod s potrebno zavednostjo. Pri nas se izplača kokošjareja pred vsem zaradi jajc in še le v drugi vrsti zaradi piščet. Zato bi se moralo pri nas delati povsod na to, da se redijo dobre nesne kokoši, živali, ki dajejo na leto poprek po 120 jajc.

Mnogo se da doseči v tem oziru s skrbnim odbiranjem kokoši, saj so si kokoši v tem pogledu zelo različnih lastnosti. Pri nas se pa na to premalo gleda. Mnogo je kokoši, ki dajejo na leto 50 do 60 jajc ali pa še menj. Take kokoši je zrediti in za meso prodati. Dobra kokoš mora dati na leto po 120 jajc. Ker se dobra nésnost podeduje, zato naj se odbirajo za rejo le jarcke od najbolj nesnih kokoši in iz zgodnjih gnezd, da na zimo že neso. Odstranijo naj se pa od reje vse slabe živali, ker ne izplačajo reje. Zlasti je tudi odstraniti vse starejše kokoši, ker nam s četrtem letom ne dajejo več zadostnega užitka. S skrbnim odbiranjem kokoši bi lahko največ dosegli pri naši kokošji reji.

Važno je pa tudi to, da ne rabimo zmeraj le peteline iz domačih gnezd, ker si stoje v prebližnjem sorodstvu s kokošimi in ker se s tem vsa reja kolikor toliko slabi. Pametno ravnajo gospodinje, ki menjavajo s petelini in jih jemljejo od bolj oddaljenih sosedov. Na ta način se vsa reja vzdržuje v boljem stanju. Posebno važno je pa seveda, da rabimo le dobre, zastavne peteline za zboljšanje domače reje. V tem pogledu se danes močno priporočajo laški petelini, ker je laško pleme posebno pridno za nesenje jajc. S porabo tujih plemen se je že mnogo poskušalo po naših krajih in tudi mnogo grešilo. Poraba laških petelinov se utegne po naših krajih pa vendar le sponesti, ker se s tem plemenom izdatno povzdiguje nesnost kokoši. Laške kokoši niso velike in mése, ali izvrstne so za nesenje jajc. Od laških kokoši dobimo poprek po 150 jajc na leto (120 do 180) in to lastnost bi kazalo vcepiti tudi našim kokošim. Zato bi bilo prav, ako bi se pospeševalo nesnost kokoši z laškimi petelini. Bodi še povedano, da je laško kokošje pleme srednje veliko in za piščeta manj vredno. Tudi je nekoliko bolj občutljivo kakor je domače pleme. Čista reja bi se za navadne naše razmere zaradi tega ne priporočala kakor se ne priporoča čista reja jorkširskih prasičev, ali s cepljenjem domačih kokoši z laškim plemenom bi se lahko dosegli najboljši vspehi glede nésnosti in to je imeti po naših krajih pred vsem v čisljih, ako hočemo povzdigniti dohodke kokošjereje.

—r—

Nekoliko o našem čebelarstvu.

Naša Dolenjska nudi v vsakem oziru mnogo naravnih vrlin. Poleg višjih gorâ, ki imajo svojo glavno smer od jugovzhoda proti severozapadu razprostira se med njimi nebroj hribčkov, dolinic in ravninic; tu se vijejo potočki in potoki; tam zopet se raztezujejo obsežni temnozeleni gozdovi, večinoma hribov s pobočjem proti jugu je zasajenih z vinsko trto; povsod se pa razširjajo rodovitne in skrbno obdelane njive in travniki, le malo je pašnikov. V tem lepem delu Slovenske zemlje je precej celoletne padavine, ki se v posameznih letnih časih enakomerno razdeli tako, da se more bujno razvijati raznovrstno rastlinstvo. Milo podnebje vlada tu. Ojstre zime in hudi vetrovi so nenavadne prikazni. Kakor se je tu že v rimskih časih zasadila vinska trta in se je kljub vsakojakim nezgodam in boleznim ohranila do današnjih dni, kjer ji je odločena vedno večja važnost, odkar se je umneje obdeluje, tako je tudi čebela pri nas od starodavnih časov udomačena. Saj si pa čebela tudi ni mogla izbrati boljšega domovja. Mila zima, zgodnja spomlad, obila spomladanska paša, najboljši vir medu — ajdova paša, bližina in obilica gozdov, kjer nudijo obilo pašne razne gozdne rastline in drevje, kostanj i. t. d. v toplem poletju ob času, ko ni drugej nobenega cvetja, in slednjič mila jesen s pozno cvetečimi rastlinami — vse to so naravni pogoji, da se čebela pri nas prav dobro počuti in vrlo uspeva.

Dodajamo tej sliki še važno dejstvo, ki bolj in bolj prodira, namreč veljavo, ki je pridobiva kranjska čebela in ž njo vred naša čebela v kupčiji, pa spoznamo, da se tu odpira nov in dober vir dohodkov tisočem našim Dolenjcem, ki imajo veselje in ljubezen do čebelarstva. Lahko trdimo, da se povračajo časi srednjega veka, kjer je bilo pri nas čebelarstvo zelo razvito, kjer sta donášala med in vosek lepe dohodke. Nastopila je potem doba propada, ko ni imel ne med nobene prave cene več in se cena vosku ni povzdignila. Ni čuda, če se je čebelarstvo začelo zanemarjati in kakor ima to povsod rado za posledice, so tudi razne bolezni (gniloba) sovražniki čebel (molj) in neznanje pomogli, da je čebelarstvo pri nas na zelo nizko stopinjo narodno-gospodarskega pomena padlo. Čebelarjev, ki bi se ukvarjali s to kmetijsko panogo, samostojno, ni bilo več, posamezniki so držali pač več za zabavo in kot postransk zaslužek po 20 do 40 panjev čez poletje, na višjo stopinjo se niso povzpeli. —

Vrnimo se v dobo srednjega veka. Pri nas na Dolenjskem bi se poleg sedanjih čebelarjev prav lahko še pečalo na tisoče novih čebelarjev, bodisi, da si zaslužijo lep postransk dohodek, bodisi, da bi se mnogi med njimi povzpeli na tako višino, da bi se pečali izključno le s čebelarstvom. Ako opazujemo kupčijo s čebelami, kako

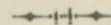
drago se plačujejo panji in pozneje roji spomladi, ko stane panj 14 do 20 kron in roj 7 do 10 kron, tedaj si pač kmalu preračunimo, da se dá iz te kmetijske panoge pridobiti lep vir dohodkov. Ozirno se le nekoliko na Gorenjsko, Notranjsko in na Spodnje Štajersko, kjer prav mnogi čebelarji umno na veliko čebelarijo, pa imamo dokazov dovolj, da bi se tudi pri nas ta panoga lahko povzdignila. Če upoštevamo v začetku navedene ugodnejše pogoje, ki jih ima naše vinsko podnebje v zvezi z mnogobrojnim rastlinstvom in ugodnejšo lego, tedaj pa trdimo, če je kje eldorado t. j. prav ugoden kraj za čebelarstvo, je to pri nas na Dolenjskem. In če temu dodamo še dejstvo, da ima naše kmečko ljudstvo že prirojen dar ljubezni, da zna prav ravnati s čebelami in da se nahaja med njimi mnogo znanja v čebelarstvu, potem smo navedli vse vrline, ki si jih moremo misliti, da bi se pri nas čebelarstvo povzdignilo. Manjka nam le nekaj in to je spodbude, pouka, zgledov, po katerih naj bi čebelarili naši dolenski čebelarji, da bi se pokazala rentabiliteta čebelarstva. Med tem, ko imamo drugod mnogo takih čebelarjev, se pri nas ne moremo ž njimi ponašati, kajti trgovce in prekupce čebel ne moremo smatrati za uzor.

Kar pa sami nimamo, si izposodimo. Mnog inteligentem začetnik ali že sedaj delujoči čebelar se dandanes lahko popelje do kakega čebelarja strokovnjaka, kjer si more v teku nekoliko dni pridobiti veliko znanja in dobi s tem obenem zgled, katerega naj posnema. Marsikateri bode morda ugovarjal in rekel, to pa stane. Res je to, toda brez nič ni nič. Tudi v vinogradništvu ni bilo toliko časa napredka in se niso pokazali dohodki, dokler se ni uročila v to panogo velika glavnica. Dandanes je to kakor vsak Dolenjec vé, drugače. Isto je s čebelami. Kdor ne nudi tem živalicam dobra, gorka bivališča; kdor jih ne neguje, ampak jih prepušča samim sebi, temu čebele to malomarnost ne morejo poplačati z obilnim medom in voskom. Kdor ne ravna s čebelami umno, ta ne more pričakovati, da bi se mu vrlo sponašale; najmanj more zahtevati pa oni od čebelarstva dohodkov, ki začne z enim panjem čebelariti in se more leta in leta truditi, predno se pri ugodnih razmerah povspé do večjega števila panjev, ki mu v jeseni nekaj kronic odvržejo. Ker pa je takih čebelarjev največ, zato pač opazujemo na deželi prav mnogo čebelnjakov, ki pa so prav slabo zasedeni ali pa prazni. Tako ne postopajo drugod in zato tudi nimajo tako majhnih uspehov. Ako hočemo dandanes z uspehom čebelariti, moramo uložiti tudi v to kmetijsko panogo glavnico. To nas uče zgledi umnih čebelarjev. Zato pa proč z zastarelimi nazori, po katerih bi vsak rad le dohodke vlekel iz čebelarstva, noče pa imeti nobenih stroškov.

Tu sem spada posebno, da si dandanes vsak omisli prav urejen čebelnjak, dobre dzierzonzovane panje, potrebno čebelarsko orodje, močne panje (ljudstva), potrebno strokovno znanje in marljivost v oskrbovanju čebel. To sicer stane nekaj, zato pa tudi donša. Če bi bilo na Dolenjskem le nekoliko takih čebelarjev, ki bi tako umno in vzgledno postopali, kmalu bi dobili dosti posnemalcev in naše čebelarstvo bi se mogočno povzdignilo. Na več stotisoč kron bi se lahko vsako leto dobilo več iz te panoge. Iz tega razloga pa svetujemo merodajnim krogom, da naj raji z majhnimi denarnimi podporami podpirajo take umne čebelarje, to bode Dolenjski več koristilo, kakor pa dajati prekupcem s čebelami nagrade za to, da nam sicer spomladi spravijo v promet mnogo tisoč najmočnejših panjev, slabiče nam pa doma puščajo, s čimur našim čebelarjem skoro več ško-

dujejo, kakor pa koristijo. Tu manjka organizacije in premišljenega reelnega postopanja.

Vse navedeno nam jasno predočuje, da imamo pri nas na Dolenjskem v čebelarstvu iskati lep vir dohodkov, da se pa premalo intenzivno brigamo za to panogo in če nam ono kljub temu donša, je to uzrok le bogato porgrnena miza, ki čaka pridnih in spretnih izkoriščevalcev. Ne puščajmo v nemar to naravno vrline in poprimimo se je nam v korist in modremu Stvarniku v čast in hvalo, ki nam jo je v našo korist naklonil. V to nam pomozite pa krepko in vzgledno delovanje naših umnih čebelarjev, ki naj bi našli obilo posnemalcev!

Politični pregled.

Binkoštni prazniki so navadno odmor v javnem političnem delovanju. Zato se pa ob raznih shodih in izletih bolj deluje v nepolitičnih društvih. Nemci so imeli skupščino „Schulvereina“ v Bielitzu na Šlezkem. Ondi so zopet kovali naklepe za ponemčevanje po slovanskih pokrajinah. Nemški minister-rojak Schreiner je bil navzoč z obljubo, da hoče nemške težnje pospeševati. — Češki agrarci so si osnovali v Pragi mladeniško zvezo. Isto so storili moravski katoliški Čehi za mladeniče na sijajnem zborovanju v Olomucu. Bilo je navzočih okrog 15.000 ljudi. In mi Slovenci tudi nismo zaostali. Bil je telovadni mladeniški shod „Orlov“ iz vse Notranjske in Goriške v Vipavi. Jednak shod je bil na Krki za dolenski „Orle“. Na Gorenjskem pa je poletel „Orel“ v Radomlje pri Kamniku. — Vse pa je nadkrijevala skupščina Slovenske krščansko-socijalne zveze v Št. Jakobu v Rožu. Tu med koroškimi brati se je pokazala slovenska vzajemnost, kajti iz vseh slovenskih pokrajin so prihiteli zastopniki, da se posvetujejo in navdušujejo za vstrajno narodno delovanje v zmislu svojih društev — katerih je bilo zastopanih nad 350. Osobito važen je sklep, da se še bolj intenzivno deluje za obrambo slovenske meje, preko katere na severu in zahodu nasprotnik sili v deželo.

Državni zbor se je zopet začel 3. junija. Na vrsto je prišel najprej nujni predlog dr. Šusteršiča o ogrski agrarni banki za Bosno. Mej tem ko se v naši polovici samo posvetujejo, Mažari po Bosni že pašujejo. Na železnicah upeljujejo mažarske napise, povsod silijo s svojim jezikom v ospredje. Osrečili so Bosno iz Budimpešte s framasonsko ložo. Ta bo že znala razna verstva hujskati drugo proti drugemu — mej tem bodo „bratje“ polnili svoje žepe. —

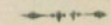
Časniki poročajo, da se je baje osnovala protiavstrijska rusko-srbsko-angleška zveza. Rusija se menda oborožuje — primerno njej kot velevlasti.

Na Francoskem so okrog Pariza anarhisti porezali brzojavne in telefonske žice. A čudno! Vkljub takim pojavom dovoljujejo vlade njih zborovanja. Tako je bil o Binkoštih v Lipskem splošni shod anarhistov, kjer so omenjali, da so zadnje dve leti dobili njih sodrugi 19 let zapora in jih je bilo 30 izgnanih.

Iz Turčije poročajo, da je baje prejšnji sultan pregnan na otok Rod. A drugi trdijo, da ostane v Solunu, kjer ima sedež mladoturški osrednji odbor. Albanci z novim razvojem niso nič kaj zadovoljni. Zato ima zoper nje general Žavid paša zbranih 2.800 mož in 26 topov v Djakovu.

Srbija se zopet oborožuje. Vojni minister ie razpisal dobavo 87.000 pušk in 80 milijonov patron. Nakupili bodo tudi trdnjavske topove.

Iz Španskega prihaja vest, da se je okrog 200.000 kmetov organiziralo v zvezo proti veleposestnikom in političnim izkoriščevalcem — če treba tudi na boj z nožem po vzgledu „črne roke“.

Zabavi in pouku.

Tri avstrijske stoletnice.

L. 1809 je znamenito v avstrijski zgodovini, ko je hotel slavohepni Napoleon I. našemu cesarstvu zavdati smrtni udarec. Že l. 1804 se je bil Napoleon proglasil za francoskega cesarja. Vso Evropo je nameraval spraviti pod svojo oblast. Nemčija je

bila že na tleh — razpadlo je nemško cesarstvo in tedanji naš vladar Franc se je zanašal na „cesar avstrijski“. — Franc I. se je mogel zdaj zanašati samo na svoje narode. Zato se je pripravil na odpor proti Napoleonu.

I.

Osedepolno za naše slovenske dežele je bilo l. 1809. Najprej se ozrimo, kako so bile v tistih vojskih časih prizadete naše pokrajine.

Vojska se je pričela 12. aprila 1809 na dveh krajih. Nadvojvoda Karol je bil poveljnik glavne armade, ki jo je udarila na Bavarsko — a tam ni bila srečna, ker jo je Napoleon ob Donavi premagal ter potisnil nazaj.

Boj srečna je bila južna armada, katero je vodil nadvojvoda Ivan proti Laškemu. Mi sledimo temu oddelku, v katerem je bilo veliko slovenskih, oziroma jugoslovanskih vojakov.

Nadvojvoda Ivan je peljal svojo vojsko na Italijansko — ne skozi kanalsko dolino čez Pontabelj, nego čez sedlo Predel po soški dolini in je prestopil mejo pri Cedadu (Cividale). Preden so se Francozi zavedli, že Avstrijci dne 12. aprila zasedejo Videm (Udine) in potisnejo Francoze nazaj ter jih pri mestu Sacile na Beneškem slavno premagajo. A kar pride od cesarja povelje, da naj gre južna armada severni na pomoč, ker je Dunaj v nevarnosti pred Napoleonom.

Zato se nadvojvoda Ivan vrne in že v dvanajstih dneh s svojo vojsko stoji na domačih tleh pri Pontabliju. Šlo se je za to, da čem prej dospe do Donave. — Francoski poveljnik princ Evgen je spregledal, kako se mu umika, zato je sklenil, zajeti celo našo vojsko v kanalski dolini. Vsled tega razdeli svojo armado tako, da se glavni del pomika od Kuž (Chiusaforte) proti Pontabliju čez kanalsko dolino, drugi del čez Bovec proti Predelu in dva manjša oddelka čez dolinici Dogno in Rakolano proti Rablju in Trbiža. Avstrijci so to spoznali in hoteli preprečiti svoj poraz ter omogočiti svoj odhod čez Trbiž, Beljak, Celovec proti Dunaju. Zato nadvojvoda Ivan s manjšimi oddelki zadržuje povesod Francoze in sklene pot jim zastaviti v dveh trdnjavah in sicer v Naborjetu in na Predelu.

Dne 12. in 13. maja pošlje v te trdnjave posadke z naročilom, da ju morajo držati do zadnjega — četudi bi morali dati življenje. Naborjetske trdnjave poveljnik je bil stotnik Hensel. Posadka je štela komaj 300 mož — bili so izbrani najzanesljivejši vojaki, nekaj Slovencev, največ pa Hrvatov in Srbov iz ogulinskega graničarskega polka. A Francozi v kanalski dolini okrog 30.000. Posadka se zaveda, da bo borba na življenje in smrt. Že 14. maja da posadka okusiti Francozom avstrijske kroglice, katere pokose na stotine Francozov. Štiri sovražnikovi napadi so srečno odbiti. Francozi so kot besni, zapove se splošnji naskok dne 17. maja. Okrog 6000 Francozov dirja od vseh strani, — kar je bil sovražnik prišel v ozadje trdnjavi — začne se mesarsko klanje, zažgo trdnjavo, za avstrijsko posadko ni nobene rešitve več, naši planejo izza goreče trdnjave, da se branijo kot levi. A stotnik Hensel se prebode od sovražnih mečev zgrudi na tla s vsklikom: „Pogum tovariši!“ Avstrijci so zgubili 75 mrtvih, 129 ranjenih in 80 jetnikov. Izgube Francozov pa so bile nad 1300 mož. Tako so se borili jugoslovanski junaki za cesarja in domovino. — Dandanašnji je ondi moderna trdnjava z imenom „Fort Hensel“. Ob njenem vznožju proti Naborjetu (Malborget) stoji velik spomenik v obliki kamenite piramide; spodaj je velik lev, umirajoč vsled rane od zabodenega meča. Napis: „V spomin junaške smrti stotnika M. Hensela dne 17. majnika 1809 in njegovih padlih sobojevnikov: Cesar Ferdinand I.“

Slično kot v Naborjetu je bilo na Predelu. Tu je bila posadka še manjša nego v Naborjetu. Poveljnik stotnik Herman je dobil le 220 mož, skoro same Hrvate, na katere se je lahko zanesel. Dne 15. maja bila je posadka že obkoljena od obeh strani, kajti Rabelj je bil že v francoskih rokah in od Bovca se pomika gori armada s konji in topovi. Ker je Naborjet že padel, je bila glavna francoska vojska že 17. majnika pri Trbižu. A oddelka iz soške doline še ni. Kaj ga zadržuje? Hrabro hrvatsko krdelce v predelski trdnjavi. Francoski poveljnik odloči 18. maj za glavni naskok. Jednak boj kot okrog naborjetske trdnjave vname se i tukaj. Francozi pritiskajo od vseh strani, a posadka se brani pogumno in se noče vdati. A lesena trdnjava se vname, gosti dim posadki ne da več dihati — ali tu zgoreti ali pa sovražniku pasti v roke. Stotnik Herman plane s svojimi venkaj kliče: „Ne vdamo se za nobeno ceno!“ A v par trenutkih se v neštevilnih ranah zgrudi. Od vseh 220 mož

je ostalo le 8 mož težko ranjenih in zdaj jetnikov. Tudi na Predelu je ob cesti jednak spomenik z istim napisom kakor v Naborjetu. Kdor hoče o teh bojih še več izvedeti, naj čita izboren spis v Koledarju družbe sv. Mohora za l. 1909. Ondi najde tudi slike važnejših krajev.

Letos uprav ob stoletnici je bila dne 17. maja primerna vojaška in domorodna slavnost v Naborjetu, kjer je nadvojvoda Leopold Salvator z generali in zastopniki vseh onih vojaških krdel z l. 1809 prisostvoval daritvi sv. maše za padle junake, katero je opravil knezoškof celovski. Istotako se je opravila slavnost na Predelu, kjer je maševal knezoškof goriški dr. Fr. Sedej. Čast in neminljiva slava jugoslovanskim junakom.

Pomlad ne pride mi v srce.

Pomlad cvete mi naokrog,
zelenje krije hrib in log,
krilatih pevcev spev krasan
razlega se čez hrib in plan.

Življenje diha stvarstvo vse,
kar giblje, raste in cvetě.
Veseli gre starček in otrok
v naravo, pod neba obok.

Moj duh pa vedno še teman
tuguje kot jesenski dan,
more ga tožnosti megle,
pomlad ne pride mi v srce.

Tako misleč sem modroval;
molče razlogov si iskal:
Odkod li duhomorni mrak,
kdo li kriv je, da sem tak?

Zdaj skrivne misli in želje
s pritožbo stopijo pred me:
„Zelmo si pod nebni svod,
čemu zapiraš nam — izhod?“

Pomladi vse raduje se,
le ti in tvoje — hčere ne.
Zapoj živahno kot poet,
da nam pomlad zasije spet!“ G.

Dopisi.

Podgrad. Med kraje, ki trpe posebno pomanjkanje vode se morajo šteti vasi v Podgrajski župniji v Gorjancih. V tem kraju ni nobenega studenca; svet je kraškega značaja in se mora vsa voda zgubljati pod zemljo. Posebno hudo je bilo za vodo v prejšnjih časih, ko ljudje niso imeli vodnjakov. Dandanes ga ima skoro vsak gospodar, nekateri tudi po dva. Nekaj vode se nabira ob deževju v tako imenovanih lužah, kjer napajajo živino. Vsaka vas ima tako lužo. Uboga živina, ki ob poletnem času mora piti to sparjeno, smrdljivo vodo, v kateri je polno žab. Po zimi je ta voda zelo mrzla in nezdrava. Vkljub temu večkrat zmanjka vode. Ljudje morajo tedaj dovažati vodo od Čermošnjic. Za enkratno vožnjo se porabi z voli šest ur časa. Zlasti lansko in predlansko leto, ko je bila huda suša, so ljudje in živina veliko trpeli vsled pomanjkanja vode. Z ozirom na te razmere je županstvo Šmihel-Stopiče že l. 1901 prosilo deželni odbor, da bi se temu odpomoglo z napravo večjih vodnjakov za posamezne vasi. Ko se je gradil vodovod za Novo mesto in okolico, mislilo se je, da bi se tudi napominane vasi priklopile temu vodovodu. Ta misel pa se je morala opustiti z ozirom na velike troške, ker one vasi leže veliko višje od novomeškega vodovoda. Vsled tega je deželni odbor na ponovljeno prošnjo županstva poslal l. 1904 inženjerja na lice mesta, da zadevo prouči in napravi troškovnik in načrte za napravo kapnic. Po tem proračunu bi ti stroški znašali približno in sicer za vas: Mali Cerovec 9.100 K; Veliki Cerovec 30.200 K; Vinja vas 26.000 K; Konec 13.500 K; Grm 15.500 K; Pristava 21.000 K; Mehovec 9.400 K; Jurna vas 17.400 K; Koroška vas 17.100 K, skupaj toraj za devet vasi 159.200 K. Deželni odbor je bil na to pripravljen precej zadevo vzeti v roke, če se interesentje zavežejo prispevati k troškom vsaj 20%. Ti pa so bili pripravljene prispevati le 10%. Ker je po sklepu deželnega zbora tudi za najrevnejše kraje zahtevati vsaj 20% prispevek udeležencev je obžaloval deželni odbor, da v tej zadevi ne more ničesar dalje ukreniti. Tako je vsa stvar zaspala. Letos je novi deželni zbor storil modri sklep najeti posojilo 10 milijonov kron v namen pospeševati gospodarske koristi dežele v napravo vodovodov, kapnic in drugih potrebnih reči. Vsled tega je županstvo zadevo za napravo vodnjakov znova spravilo na dnevni red in se je pri zadnji občinski seji sklenilo, poslati prošnjo na deželni odbor, če se posamezni udeleženci zavežejo prispevati k troškom 20%. Podgrajski župljani so bili že dvakrat povabljeni na razgovor v tej zadevi. Pojasnilo se jim je, kako koristno bi bilo za ljudi in živino, če bi imeli dovolj dobre pitne vode. Zlasti še koristni bi bili vodnjaki ob času požara. Podpisalo se jih je pa samo 23, vsi drugi so odločno zoper. Boje se velikih troškov. Ljudstvo je tu res revno, kaj, če bi se premeril sklep deželnega zbora in bi se za najrevnejše kraje določil še nižji prispevek!

Ajdovec pri Žužemberku. Naša župna cerkev je dobila prav lep okrask, novo prižnico. Napravil jo je podobar gosp. Fr. Vodnik v Novem mestu za prav primerno ceno. Delo je prav lepo, okusno in fino, cerkvenemu slogu primerno, in hvali svojega mojstra, katerega priporočamo za jednaka dela.

Za plačo tukajšnjega organista se je vpeljala konkurenčna obravnava, katere sklepe je odobrilo c. kr. okrajno glavarstvo, občinski odbor pa se je v svoji seji z nadpolovično večino izrekel proti temu, da bi se pobiralo pri davkih. Stvar, ki je dala toliko dela in truda, vzela toliko časa, nameravajo nekateri pokopati; vendar mislimo, da v tej zadevi ni rečena še zadnja beseda. V marsikaterem kraju bi bili ljudje veseli, ako bi se vse tako lepo vredilo, kakor se je hotelo pri nas.

Dostavek uredništva: Čudno, vpraša se: kje pa je bil obč. odbor ob konkurenčni obravnavi, kajti sklepi te obravnave so pač merodajni; na nenavzoče se ne ozira.

Iz Štange. Ker Dolenjci radi romajo k sv. Antonu, nanzanjamo, da bo veliki shod dne 12. in 13. junija.

Belokranjski glasnik.

Iz Adlešič 1. jun. Zadnji čas smo imeli tudi pri nas prav hudo vročino, tako je kazal toplomer n. pr. 17. maja pop. ob 1. uri v senci + 25° C, a na solncu + 39° C, a 24. pa ob istem času v senci + 25° C, na solncu pa celo + 51° C. Res prav nenavadno ob tem času. Zato smo pa čutili v zadnji tretjini maja že precej suše in smo se bali, da se bo vrnila zopet lanska strašna suša. A binškošne praznike se je zemlja precej namočila, vendar ne še toliko, da bi mogli ljudje orati. — Sadje pri nas lepo kaže, posebno hruške in deloma tudi jabolka, a slive (češplje), ki so precej lepo pokazale, so se močno izročile. Nenavadno lepo pa kaže zopet letos trta, ki je prav obilno obložena z grozdem. — Za novi kelih na Plešivici poslala nam je Magda Peteh iz Vetrinja na Koroškem 4 K. Res lepo, da se naši rokaki v daljnji tujini tako radi spominjajo svoje rojstne fare.

Za belokranjsko železnico. Slovenec poroča: Pri zgradbi — če se more sploh govoriti že o kakih zgradbi — belokranjske železnice se dela na neumeven način, tako da je res treba poseči v te čudne razmere.

V včerajšnji seji deželnega odbora je poročal o tem deželni glavar Šuklje, mož, ki se je skozi mnogo let trudil, da spravi v tir vprašanje belokranjske železnice, in ki je gotovo poklican, da izpregovori o teh razmerah svojo tehtno besedo.

Rok za dovršitev belokranjske železnice je bil določen z 31. oktobrom 1910. Ta dan bi moral že teči vlak po dogotovljeni železnici. Pa kaj se je zgodilo? Iz raznih vzrokov je danes to vprašanje tako zavoženo, da letos niti do političnega obhoda ne pride. Takrat, ko bi morala biti železnica dogotovljena, se bo še le začela graditi. Kakor se vidi, so bili prepričani interesentov železniški upravi dobrodošel povod, da vso stvar zavleče. To zavlačevanje pa bi utegnulo tudi državi biti jako nevarno. Kako blizu je bila pred kratkim že vojna nevarnost! Inženirji pa imajo le nalogo, da študirajo traso za traso, a železniška uprava se neče za nobeno odločiti. Da, čuje se sedaj že celo, da mislijo progo onkraj Gorjancev graditi samo kot lokalno progo. V takih razmerah mora deželni odbor vojvodine Kranjske izreči odločno besedo.

Deželni glavar pl. Šuklje predlaga potem resolucijo, v kateri se pozivlje železniški minister, da se čim najpreje odloči in pospeši dela. Zlasti pa protestira deželni odbor proti temu, da bi se gradila samo lokalna proga, ampak graditi se mora normalna železnica skozi Belo Krajino.

Predlog deželnega glavarja je bil soglasno sprejet in brzojavno sporočen železniškemu ministru.

Domače novice.

Shod Sodalitatis bo v prošnji prihodnji ponedeljek ob navadni uri.

Škof Trobec v Novem mestu. Dne 29. maja se je pripeljal premil. g. škof Jakob Trobec v Novomestu v spremstvu svojega nečaka, župnika v Ameriki. Njegov škofov sedež je v Št. Cloudu, države Minnesota. Že pred 9. leti je obiskal Novo mesto in tukaj obhajal obletnico svojega posvečenja v škofa. Dasiravno je že 71 let star, je še popolnoma čil in čvrst. Na kolodvoru je visokega gosta sprejel g. prošt dr. Elbert, doma pa

preč. kol. kapitelj in so ga med slovesnim zvonjenjem v obeh cerkvah spremili v cerkev. V nedeljo je imel slovesno pontifikalno mašo ter je nekaterim otrokom delil zakrament sv. birne. Vsak birmanec je dobil lepo svetinjico, od sv. Očeta blagoslovljeno, v spomin. V ponedeljek popoldne si je ogledal prekrasno gotško cerkev v Prečini. Obiskal je tudi frančiškanski samostan in bolnišnico usmiljenih bratov. V torek je maševal v kapelici ženske bolnice cesarice Elizabete. Po sveti maši si je ogledal žensko bolnico in je imel za vsako bolnico tolažilno in prijazno besedo. O bolnici se je izrekel, da ne zaostaja za kako ameriško bolnico in da je jako moderno opremljena. Z dopoldanskim vlakom se je pripeljal sloveči govornik p. Viktor Kolb iz J. družbe iz Dunaja na obisk h g. proštu. Popoldne so se odpeljali v Pletenje in si ogledali tamošnji prekrasni samostan. V sredo se je mil. g. škof v spremstvu p. Kolba odpeljal v Ljubljano in v četrtek zjutraj s svojimi sorodniki na Brezje in Bled. Pohvalil je posebno cerkveno petje; sploh je jako dobre utise seboj vzel od dolenske metropole in njene okolice. Pred svojim odhodom se bo še jedenkrat vrnil v Novomesto. Škof Trobec je rojen v Polhovem gradu in se je z rajnim misijonarjem Pircem, kot bogoslovec I. leta pred 45. leti podal v Ameriko. V Št. Cloudu, njegovi prestolici, so se po mestu letos 1. maja vozili še na saneh. Ondi je skoro 7 mesecev zima, v treh mesecih sejejo in žanjejo. Glede solčnega vzhoda smo jim tukaj 7 ur in nekaj minut naprej, tako da, kadar imamo pri nas poldan, imajo tam šele ob 5. uri zjutraj prvo sv. mašo.

Osebnost. C. kr. poštni oficijal Josip Tomažin je iz Ljubljane premeščen v naše mesto.

Tukajšnja naselbina Usmiljenih sester je vizitiral dne 3. t. m. č. g. Jožef Binner, generalni vizitator avstrijskih naselbin lazaristov in Usmiljenih sester.

Poroka. G. Emil Krajec, kontoarist in gospica Amalija Bunec, trgovka iz Ljubljane, sta bila binškošno nedeljo v prošnjijski kapeli po mil. g. proštu poročena. Ženin je nečak g. Ivana Krajca, ki je bil z mestnim fizikom dr. Krajcem za pričo.

Vojaška vest. Gospod poročnik Jožef Arh šestega lovškega batalijona je dobil jedno leto dopusta; njegovo bivališče bode Novo mesto.

Ljudsko šolstvo. Nastavljeni so: Sv. Križ pri Litiji Gabr. Čerov; Brusnice Anton Sila, nadučitelj; Mirna peč Milena Kavčič; Stara cerkev pri Kočevju Adela Revén; Poljanica Jožef Erker, nadučitelj; Trebnje Ana Kilar; Radeče pri Zid. mostu Anton Lamut. — Nadučitelj Fran Potokar je prestavljen iz Št. Lovrenca v Banjaloko. V Boštanj pride Vera Rajl.

Za pravice slovenskega jezika. V 28. seji c. kr. deželnega šolskega sveta 20. maja je šolski referent deželnega odbora prof. Jarc opozarjal na to, da jezikovne razmere na srednjih šolah nikakor ne odgovarjajo dejanskim razmeram v deželi. To velja za občevanje višjih šolskih oblasti, za razpisavanje učnih služb, ki se vrši le deloma v slovenskem, večinoma pa v nemškem jeziku, za učiteljske konference, protokole, spričevala, ki so le nemška, kakor tudi za letna poročila. Na to stavi sledeča predloga: 1. Predsedstvo c. kr. deželnega šolskega sveta se naproša, da čimpreje porazdeli med člane deželnega šolskega sveta poročilo: a) kakšna je jezikovna praksa v občevanju šolskih nadzorovalnih in upravnih oblasti samih med seboj in s podrejenimi organi in deželnim odborom in v razpisih službenih mest; b) v kakem jeziku se vrše konference, odnosno vodijo protokoli in glavni katalogi po srednjih šolah, izdajajo izpričevala in letna poročila. — 2. Predsedstvo c. kr. deželnega šolskega sveta se pozivlja, da spravi že sedaj jezikovno poslovanje navedenih oblasti in organov v soglasje s faktičnimi jezikovnimi razmerami in potrebami v deželi. — Deželni predsednik baron Schwarz izjavi, da soglasja popolnoma s tem predlogom in da bo potrebno ukrenil.

Živinski semenj v Kandiji. V četrtek, dne 27. maja je bil v Kandiji semenj jako dobro obiskan. Navzlic temu, da je v Krškem okrajnem glavarstvu zaprtija, pripeljali so kmetovalci iz bližnje okolice dokaj prešičev. — En trgovec pripeljal je celo en velik voz dokaj lepih malih prašičkov za rejo. — Kupčija je bila zelo živahna. — Cena pri prešičih je padla za 30%. Goveje živine je bilo prignane čez 400 glav. Videti je bilo dokaj lepe živine, posebno voli Franca Avsec iz M. Slatenika so delali tukajšnjim živinorejcem čast. Cena je bila od 30—33 h za kilogram. Kupčija ni bila posebno živahna, ker ni bilo tujcev. Prihodnji semenj v Kandiji bo 17. junija t. l.

Za cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu se išče hlapec. Nastop službe takoj. Pogoji se izvedo v pisarni oskrbnitva med uradnimi urami.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je bilo v mesecu maju 1909 vzprejetih 6 dečkov in 51 žensk; od aprila je ostalo v oskrbi 74 žensk in 4 dečki vseh skupaj je bilo toraj v mesecu maju oskrbovanih 135. Od teh je zapustilo bolnico ozdravljenih 50 (med temi 3 dečki) izboljšanih 20 (med temi 1 deček) neozdravljena 1, umrle so 3 (med temi en deček) vseh skupaj 74; ostalo jih je toraj za mesec junij 1909 61 v oskrbi (med temi 5 dečkov). Darovi kateri so dospeli v tem mesecu za bolnico so: g. Urban Horvat je daroval 1 podobo za refektorij sester, neimenovan dobrotnik 50 K, sl. okrajna posojilnica v Mokronogu 30 K, sl. kmetiska posojilnica in hranilnica v Mirni peči 25 K, g. Ivan Ferlič je zastoj vozil smrekove stebre iz Otoškega gozda za sušilnico za perilo, g. Jos. Bergmann je daroval večjo množino zelenjave in semen, istotako konvent č. usmiljenih bratov v Kandiji, č. oo. frančiškanov v Novem mestu č. očetov kartuzijancev v Pleterjah in č. cistercijenzev v Zatičini. Vsem blagim dobrotnikom pristrčna hvala.

Ljubljansko društvo rokodelskih pomočnikov je binkoštno nedeljo obiskalo naše mesto, da se povesele in pogovori s svojimi tovariši tukajšnjega društva. S pomočniki so došli gg. predsednik A. Stroj, spirituval v ljubljanski bogoslovnici, podpredsednik dr. Levičnik, c. kr. gimnazijski profesor in pevodja, učitelj Gorup. — Zvečer je napravilo vrlo društvo izborna vspelo veselico, ki so jo „Dol. Novice“ že zadnjič naznanile. Ne bom je opisaval, recem le, vse se je čudilo petju in igranju društvenih članov. — Dvorana je bila polna občinstva, mej katerim smo opazili presvetlega gosp. škofa Trobca in mil. gosp. prošta, ki je občudovalo krasno petje pod vodstvom g. Gorupa. Tako preciznega petja se ne sliši kmalu; s kako lahkoto je dovršeno lepico zvenel tenor-solo in bariton-solo. Da so komični kupletji ugajali, je pričalo ponovno izraženo priznanje in obilen smeh. Igra „Po zaklad“ ugaja; lepa je vodilna misel, vse se vrši neprisljano. Igralci so izvršili svoje vloge izborna; čisti gorenjski značaji so stali pred nami, vsak se je vživil tako v svojo vlogo, da se je predstavljalo res dovršeno. — V pondeljek po skupni sv. maši pa je bil napovedan shod s člani novomeškega društva, kojega so se udeležili mnogi naši mojstri, ki doslej še niso bili člani. Trajalo je zborovanje skoraj tri ure ter se marsikaj koristnega omenilo, bodisi glede na društvo rok. pomočnikov, bodisi glede na korist rokodelskega stanu. Tu omenim ob kratkem važnejše reči. — Obravnavalo se je, kako bi se poživilo in povzdignilo življenje v novomeškem društvu, kako bi se dalo poskrbeti za vajence; kako bi se uvedli v Novem mestu izobraževalni tečaj za rokodelce in pa o ustanovitvi društva za mojstre v zvezi s tukajšnjim kat. društvom rok. pomočnikov. — Društvo rokodelskih pomočnikov se bo dalo pomladiti in pospešiti s tem, ako se zanje zanimajo gospodje mojstri — ter pridobivajo vajenci. V to pa je potrebno, da se osnuje pred vsem društvom mojstrov. Ti bodo poskrbeli za vajence, da se jim po želji vlade poskrbi poduk, zabava itd. Slavna vlada hoče podpirati vsak tak napor; naša dežela bo tudi svoje storila. — Ako bo ta naprava v zvezi s kat. društvom rok. pomočnikov, je umevno samo po sebi, da jej bodo vajenci, ko se oprosté, pristopili. Gospodje mojstri pa tudi na svoje pomočnike lahko vplivajo z besedo in zgledom na to, da se jim priljubi imenovano društvo. Govorilo se je mnogo tudi gledé na redne, podporne in častne člane, kar bo gotovo društvu v prospeh. — Povdarjal je zlasti še gosp. predsednik ljubljanskega društva, kako potrebni bi bili pri nas strokovni tečajji ter dajal nasvete, kako bi se isti dali s podporo slavnega deželnega odbora izvesti. — Sklenilo se je, da trije gospodje stopijo v ožjo dotiko z mojstri iz Novega mesta in bližnje okolice ter naj poskrbé, da se prihodnjo nedeljo ob pol enajstih dopoldne pozvani gospodje snidejo v rokodelskem domu, da se potrebno posvetuje in določi za nadaljevalni tečaj, najprej morda za mizarje in krojače. — Skušalo se bo tudi osnovati tako potrebno mojstrsko društvo, ki je podlaga koristnemu delovanju rokodelskega stanu, kakor smo prej omenili. — Prepričani, da je našim rokodelcem, mojstrom kot pomočnikom pravi prospeh in napredek rokodelstva pri srcu, upamo trdno, da se bodo vsi povabljeni pozivu veselo odzvali ter v nedeljo v rokodelski dom točno došli ob 10. uri dop.

Kinematograf „Pathé“ z električno razsvetljavo, ki se nahaja, kakor smo zadnjič poročali, v čitalnični dvorani v Novem mestu, je izvanredno dobro obiskovan od odraščanih kakor od mladine, od odličnih kakor od priprostih. Vsak se hoče sam prepričati, na kako visoko stopinjo je dospela dandanes veda in umetnost. Slike, ki se kažejo kakor žive podobe začudenemu gledalcu, so mojstersko izvršene. Vse predstave so kratkočasne in zabavne in ob enem poučljive in koristne. Cene zeló nizke in

ravnateljstvo prijazno in vladno. Zaradi tega se je pa občinstvo vseh predstav zares mnogobrojno udeleževalo in tudi učiteljstvo s šolsko mladino si je to velepučljivo napravo z zadovoljstvom ogledalo. Podjetje „Pathé“ zasluži vsestranskega priznanja in je le žal, da nas že zapušča. Želimo mu pri odhodu povsod prav mnogo najzadovoljnejšega vspeha in toliko simpatije in naklonjenosti, kakor je imelo v Novem mestu v vseh slojih prebivalstva! —

Pred porotnim sodiščem od 1. junija so bili obsojeni v Novem mestu: 1.) Alojzij Koretič, 22 let star, kolarski pomočnik iz Kostanjevice je dne 28. marca t. l. zadal z nožem smrtno poškodbo Karolu Plautzu v Kočevju, ker so ga nasprotniki izzivali z „Allheil“, se obsodi na 2 in pol leta težke ječe. — 2.) Jovana Novak, stara 25 let, dekla, pristojna v obč. Trebnje, bila zadnja tri leta v službi pri Zurcu v Dol. Nemški vasi pri Trebnjem. Prepuščena od svojega družega leta tujim ljudem, oče ji je takrat umrl, mati se v drugič omožila v Prečino, dasi še živi, jo obtožena Ivana niti ne pozna, ker je ni videla nad 18 let. Obtožena je detoumora, da je dne 16. marca t. l. porodila nezakonskega otroka ženskega spola, in ga takoj po porodu, kakor sama trdi, v zmedenosti zadušila s tem, da mu je roko na ustih tiščala. Porotniki so glavno vprašanje, da je kriva umora, potrdili, isto tako dodatno vprašanje, da je umor storila v zmedenosti, vsled česar je bila radi umora oproščena, kaznovana pa le radi prestopka § 339 k. z. na 6 tednov težke ječe. — 3.) Alojzij Opalk, star 16 let, in Franc Duh, star 22 let, oba iz Raškega vrha pri Raki, sta obtožena, da sta velikonočni pondeljek ubila 53 let starega, oženjenega Franc Duha, po domače Reberščaka, in sicer ne v namenu usmrtiti ga, pač pa mu prizadajala na zatilnik tako silne udarce, da je takoj nastopila smrt vsled otrpenja hrbtnege mozga. Storila sta to brez povoda, pač pa v vinjenosti. Obsodita se, ker se za oba glavno vprašanje potrdi: Alojzij Opalk na 3 leta težke poostrene ječe, Franc Duh pa na 4 leta težke in poostrene ječe in v povrnitev stroškov kaz. postopanja.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu maju 1909 je 202 strank vložilo 96.231 K 78 h, 199 strank vzdignilo 90.502 K 76 h, torej več vložilo 5729 K 02 h, 10 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 38.400 K, 402 menic se je eskomptovalo za 131.070 K. Stanje vlog 3.464.794 K 71 h. Denarni promet 559.126 K 41 h. Vseh strank bilo je 1197.

Gospodarske drobtine.

— Dolenjsko vino na Saksonskem. Neki vinogradnik iz Novega mesta je dobil naročilo, naj pošlje neki visoki rodovini na Saksonsko sodček dolenjskega vina: „Dolenjski cviček“ se je tej rodovini, ko je bivala na Kranjskem, jako priljubil. Ako ne bodo stroški previsoki za voznino in carino, se smemo nadjati, da bodo tudi na Saksonskem pili stalno dolenjskega cvička.

— Poziv na prodajalce in kupece vina. „Dolenjske Novice“ so pred kratkim omenile, da dolenjski vinogradniki kaj radi pijejo pivo, kadar prinesejo na prodaj — vino. S tem se pri kupcu pač ne dela reklama za domačo kapljico in dolenjski gostilničar bo še vedno nabijal na vse stene in vogale reklamne table raznih tujih pivovaren, mesto da bi zapisal pred vhomom v gostilno, kakšna domača vina da toči. Najboljši pripomoček proti tem za Dolenjce sramotnim razmeram je ta, da pijemo v gostilni le vino, apeliramo pa tudi na vse gostilničarje, da prenehajo s točenjem piva. Lep začetek v tem oziru so nam pokazali gostilničarji v Čatežu pod Zaplalom. Dne 20. maja so se medsebojno pod strogo kaznijo v prid kakemu dobrodelnemu namenu zavezali, da bodo točili od sedaj za naprej samo vino. Gostilničarji na deželi, posnemajte ta sklep! To bo gotovo v korist dolenjskim vinogradnikom, pa tudi v korist našemu zdravju.

— Zeleni trtni cepiči se bodo oddajali iz državnih trtnic kot po navadi tudi letos in sicer v Kostanjevici dne 7. v Rudolfovem pa 8. junija. Kdor želi cepiče imeti, naj se za iste priglasí pri delovodstvih državnih trtnic ali pa v uradu c. kr. vinarskega nadzorstva v Rudolfovem.

— Nagrade: Za 1. 1908 je dež. š. svet razdelil za oskrbovane šolske vrtove kot osobne nagrade sledečim učiteljem na Dolenjskem, in sicer dobe po 50 K: nadučitelj Ivan Lakner na Travi, Ant. Pavčič v Kostanjevici, Iv. Malnarič Sv. Križ pri Kostanjevici, Mihael Debeljak v Smartnem pri Litiji, Vilj. Gebauer v Šmihelu pri Novem mestu in učitelj Konrad Barle v Metliki. Po 100 K pa nadučitelji: Štefan Tomšič v Ribnici, Ivan Kutnar v Žužemberku in Mihael Kosec v Dragatušu.

— **Tečaj za zeleno cepljenje na Grmu.** Kmetijska šola na Grmu priredi v nedeljo 6. junija t. l. praktičen pouk o zelenem cepljenju in sicer dopoldne od 9. naprej na Grmu, in popoldne ob 3. na Trški gori v šolskem vinogradu. Vabimo ukaželjne mladeniče in gospodarje, da se mnogoštevilno udeležijo pouka. Udeležnikom se bodo pri tej priliki razdelili cepiči.

Prvo rezanje mladja v vinogradu je že večinoma končano. V kratkem bode treba to delo nadaljevati, ker se ravno sedaj trta najbujnejše razvija. Pri tej priliki naj se odstrani vse, kar ni potrebno za reznik ali napnec (šparon) prihodnjega leta; če pa ima mladika zarod, skrajša se pri 3 do 4 listu nad najvišjim grozdkom. Posebno važno je skrajševanje na napnecih, da ostane sok v grozdju in se ne porabi za tvoritev nepotrebne lesa. Popolnoma nepotrebni so zalistniki. Dober vinogradnik bode zalistnike potrgal; če so že premočno razviti, tako da bi zapustili preveliko rano, jih je treba pri prvem listu skrajšati.

— **Važno delo pri pritličnem drevju** in kateremu je že najskrajnejši čas, je skrajševanje mladik (pinciranje). Če pustimo, da se mladika nemoteno razvija, bode ves sok silil proti vrhu in tam bodo tudi najbolj razviti popki. Ker pa spomladi vse te pognanke skrajšujemo, ostali bi le spodnji slabo razviti popki; z pinciranjem pa dosežemo, da se ravno ti najbolj razvijajo. Mladike skrajšamo sedaj pri 4—5 listu, neštevilni liste vejinega obročka. Pognanke, ki jih dobimo vsled skrajševanja iz letošnjega popka je treba pincirati pri prvem listu.

— **Sadna letna** bode letos pri nas v obče slaba. Le hruške so v nekaterih krajih obilo cvetele in se sad tudi drži. Jablane pa so že skoraj ves sad zgubile, akoravno je cvet po nekod obetal še obilnejšo letno, kot je bila lanska. Govori se, da je temu suša kriva, drugi zopet trdijo, da ni bil cvet zaradi dežja opljen. Vse to ne velja. Bog nas obvaruj take suše, da bi jo drevje že sedaj čutilo; kake bi pa bile v tem slučaju druge rastline, ki imajo korenine le na površju zemlje. Poskusi so pa tudi dokazali, da je sad, ki iz drevesa pada večinoma dobro opljen, med tem ko mnogo slabo opljenega na drevju ostane. Da se jablane letos tako močno trebijo je krivo pomanjkanje hrane, redilnih snovij v zemlji. Ko bi se bilo drevju pravočasno in pravilno gnojilo, imeli bi tudi letos dovolj jabolk.

Ameriški novičar.

„Glas Naroda“ piše: Rev. Trunk, ki je došel iz Koroške na obisk Amerike, ostane dalj časa v Lancaster, Pa., pri Rev. Smoleju in bode od tod pozneje obiskal večje slovenske naselbine. Prončavati hoče razvoj in napredek katoličanstva, najpreje med Nemci in Agleži in pozneje na podlagi tega si ogledati še tudi Slovence. Kakor se nam poroča, so Rev. Trunka Nemci nad vse prijazno in gostoljubno sprejeli. V njihovi družbi napravljajo razne izlete, da si ogleda krasote iztočne Pennsylvanije. Zadnje sredo je obiskal z Rev. Smoletom Rt. Rav. Shanahana, škofa v Harrisburgu, Pa. Pozneje podal se je Rev. Trunk v Steelton, Pa., da prisostvuje otvorjenju nove slovenske župnije sv. Petra. Za nas bode največje vrednosti, da bode Rev. Trunk na podlagi obile svoje skušnje presojal življenje našega naroda objektivno: solnčne in senčne strani, katere radi zakrivamo. — „Rokovnjače“ so predstavljali dne 23. maja v Milwaukee. — V Willocku Pa., je umrl Josip Mirt, doma od Svetega Duha pri Krškem.

Škof Stariha odstopil. Clevelandška „Amerika“ o tem poroča: Naš rojak mil. škof Stariha, ki je sedem let vodil novo škofijo Lead v South Dakoti, je prosil za odstop radi slabega zdravja. Njegova resignacija je bila v Rimu sprejeta. Ugledni gospod se poda v stari kraj na Kranjsko, kjer hoče v miru in pod zdravim slovenskim podnebjem preživeti zadnje dni. Poslovil se je dne 25. aprila javno od vernikov v Lead, S. D. Mil. škof je bil jako priljubljen pri vernikih svoje škofije, za katero je tudi deloval z vso vnemo in jo v par letih povzdignil na lepo stopinjo.

Ne v Ameriko! „Mir“ piše: Ta klic odmeva po vseh ameriških in evropskih listih. Amerika stoji takorekoč pred gospodarskim polomom. Za kratko dobo se je ublažila lanskoletna gospodarska kriza in upali so, da se bodo zopet vrnile z zmago republikanskega predsednika v Zedinjenih državah prejšnje kolikortoliko ugodne razmere v veleobrtni. Toda tovarnarjem so pričakovana naročila izostala, mnogo plavžev stoji in ni nobene upanja na skorajšnje izboljšanje položaja. Glasilo „American Railway Association“ (amerikanske železniške družbe) poroča,

da je znašalo koncem meseca prosinca 1909 število nerabljenih tovornih vagonov 333.019, proti 175.000 začetkom grudna 1908. Vsled tega trpi tudi delo v premogokopih itd. V velemestih je najti na stotisoče poljskih delavcev, moški in ženske hlastno stikajo po odpadkih v pomijah. V zvezi s to krizo je tudi hitro padanje mezdine in plače. Značilno je, da se je pred kratkim 200 brezposelnih odločilo, stopiti v službo samo za navadno hrano in obleko. Pravcato vsužnjevanje! Armada brezposelnih znaša po cenitvi že sedaj dva milijona. Vkljub temu pa še ne neha izseljevanje iz Evrope v Zedinjene države. Glavni vzrok temu so goljufiva in brezvestna poročila parniških družb in njihovih agentov o zboljšanju položaja. Največ izseljencev pride ravno iz Avstro-Ogrske in balkanskih držav. Tudi mi kličemo svojim rojakom glasen: „Ne v Ameriko!“ Ostanite doma na domači grudi in si zapomnite:

Sloven'c, glej, tvoja zemlja je zdrava,
za pridne nje lega najprava.
Polje, vinograd, gora, morjé.
ruda, kupčija tebe redé.

Waukegan III. — Pod načelstvom Rev. Iv. Plevnika se je tu osnoval odbor, ki je v ameriških listih objavil poziv, čegar glavne točke ponatisnemo: Mi Slovenci v Ameriki smo v resnici lahko ponosni na vse, kar smo tekom desetletij v bratski slogi lepega dosegli v naši novi domovini. Poglejmo naše lepe cerkve, zidane ne od bogatinov, ampak od revnih delavcev! Poglejmo naše dične jednote! Postavljene so na podlagi bratske ljubezni, medsebojne pomoči in na podlagi usmiljenja do vdov in sirot. Poglejmo naše cvetoče naselbine! Rojaki si postavljajo kljub krizi svoje lastne domove, trgovina in obrt povsod napreduje in se razvija. Slovenci v Ameriki nikakor nismo zadnji narod. Nekaj pa manjka našim slovenskim naselbinam, to so: naše farne šole. Vsak zaveden katoliški narod v Ameriki si poleg cerkve sčasoma postavi tudi svojo farno šolo. Vsak katoliški narod v Ameriki ima v svojih šolah šolske sestre svojega jezika. Naša misel je: Slovenskih starišev otroci se morajo v naših šolah v Ameriki učiti ne samo krščanskega nauka, ne samo angleščine, ampak se morajo učiti tudi slovenskega materinega jezika. Danes imamo v Ameriki slovenskih šolskih sester toliko, da jih skoraj lahko seštejemo na prste ene roke; šolskih otrok je pa v raznih slovenskih naselbinah na tisoče. Žalostno za otroke, ki hodijo v „brezverske“ šole! Versko in narodno bodo izgubljeni. Žalostno je pa tudi, če hodijo v katoliške šole druge narodnosti, ker v tem slučaju bo večina njih za naš narod že v prvem rodu izgubljena. Slovenskih šolskih sester potrebuje skoraj vsaka slovenska fara v Ameriki. Odkod jih dobiti? En duhovnik, ena fara tega ne zmore, stroški so preveliki; česar pa ne zmore posameznik, to z lahkoto stori cel slovenski narod v Ameriki. In ker je naš namen blag, ker hočemo vsem slovenskim naselbinam koristiti, če dobimo slovenske šolske sestre iz starega kraja, ktere naj bi tukaj ustanovile svoj samostan, zato se v tem odprtem pismu obračamo do čelaga slovenskega naroda v Ameriki s prošnjo: pomagajte! Slavna društva naših katoliških jednot: društva Kranjsko-Slovenske Kat. Jednote, društva Jugoslovanske Kat. Jednote, podporna društva sv. Barbare, društva Slovensko-Hrvatske Zveze, prosimo Vas: pomagajte! Vi slovenski časopisi! Amerikanski Slovenec, Glas Naroda, Glasnik in Slovenski Narod, glas naše prošnje zanesite širom Amerike v slednjo koč, kjer bije kako slovensko srce. Če Bog blagoslovi naše blage namene in če se bodo darovi zbirali v večjem številu, pa bi bilo dobro in koristno postaviti prepotrebno sirotišnico za slovenske sirote v Ameriki. Oče in mati bosta lahko zatisnila svoje oči, če bosta znala, da po njihovi smrti bo njihov otrok našel dom, kjer bo preskrbljen na duši in na telesu. Naš velik načrt, čegar izvršitev bo v prid neumrjočim dušam nedolžnih otrok slovenskih starišev, je torej: Dobimo slovenske šolske sestre v Ameriko. Ta stvar se je začela pri nas v Waukeganu, ker sami doma živo čutimo, kako potrebna je ta stvar. Da se je ravno pri nas sprožila ta misel, nad tem se ne more nihče spotikati, ker če hočemo začeti, nekje se mora začeti. Ker je pa namen lep in nesebičen, zato upamo, da v tem oziru se bomo združili vsi rojaki po Ameriki, ker to bo v korist vsem slovenskim naselbinam.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu juniju.

V Novem mestu 7.; v Kandiji pri Nov. mestu 17.; v Št. Jerneju in Višnji gori 7., v Črnomelj-u 8., v Žužemberku 9., v Št. Vidu pri Zatičini in v Semiču 15., v Mokronogu 19., v Bučki 21., v Čermošnjicah, Mirni, Ribnici in Višnji gori 24., v Dvoru in Št. Janžu (Dolenjsko) 28., Mirna peč 30.

Smešnice.

(Sprememba.) A.: „Ali si videl gospodično, katero ti je svetoval posredovalec ženitev?“ — „B.: „Da, prišel sem, videl sem in — bežal.“

(Zdravnik in bolnik.) Zdravnika B. pokličejo k bolniku, kateremu zapiše neke kapljice. — Drugi dan pride zdravnik zopet, a ne najde bolnika v postelji. — „Kje je?“ vpraša začuden. — „Koplje se,“ odvrne bolnikova žena. — „To je vendar silno nevarno zanj, pravi razburjen in teče k vodi. — „Kdo vam je ukazal to neumnost?“ ga vpraša. — „Vi sami,“ odvrne bolnik. — „Saj ste rekli, naj vzamem vsako uro deset kapljic v vodi.“

(Korist gosi.) „Ivanček, kaj dobivamo vse od gosi?“ — Ivanček: „Meso, mast . . .“ — Učitelj: „Kaj še?“ (Ivanček molči.) — Učitelj: „Kaj pa imate doma v postelji?“ — Ivanček: „Stenice.“

(Zadnja želja.) Žena leži na smrtni postelji in prigovarja možu, naj vzame eno izmed njenih prijateljic po njeni smrti za ženo. — Mož pa jo tolaži napol jokajoč: „Oh — ti le umri najprvo, drugo pa oskrbim že sam.“

O vremenu za mesec junij.

Koliko bolj natančno sem prorokoval vreme za mesec maj, s toliko večjo negotovostjo in bojzljivostjo prorokujem vreme za mesec junij, ko si želi vsak kmetovalec za košnjo prav ugodnega suhega vremena. — Prva polovica junija obeta biti lepo vroče vreme z vetrovi in nevihtami. Od 15. do okolu 23. boče najbrže spremenljivo in potem do zadnjega zopet vroče in nevihte. — Bog nas varuj le toče in hudourja!

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Vlč. g. Iv. Plevanč, župnik v p. 20 K. G. Anton Potočar, mizar v Mirni peči eno vrečo krompirja.

Loterijske številke.

GRADEC. 29. maja 76 66 59 9 40

Vožnji red.

Ljubljana - Rudolfovo - Straža.

725	132	740	iz Ljubljane (juž. žel.) v	852	259	907
736	143	751	↳ Ljubljane (dol. žel.) ↑	842	249	857
747	154	802	Lavrica	830	237	845
754	201	809	↳ Škofljica	824	231	839
809	216	824	↳ Šmarje-Sap	810	217	825
817	224	832	v Grosuplje iz	800	207	815
824	231	839	iz v	752	157	807
833	240	848	↳ Boštanj	743	148	755
838	245	853	↳ Žalna	738	143	750
849	256	904	↳ Višnja Gora	728	133	743
903	310	918	↳ Zatičina	714	119	729
912	319	927	↳ Št. Vid pri Zatičini	704	109	719
917	324	932	↳ Radohova Vas	659	104	714
930	337	945	↳ Št. Lorenc	646	1251	701
938	345	953	↳ Velika Loka	639	1244	654
950	357	1005	↳ Trebnje	627	1232	642
956	403	1011	↳ Ponikve	618	1223	633
1009	416	1024	↳ Mirna Peč	606	1211	621
1029	436	1044	v Novo Mesto iz	545	1150	600
1042	449	1057	iz v	535	1128	585
1100	507	1120	v Stražo iz	525	1110	517

Grosuplje - Kočevje.

829	236	844	iz Grosuplja v	741	152	803
843	250	858	↳ Predole	727	138	745
852	259	907	↳ Čušperk	720	131	741
905	312	920	↳ Dobrépolje	708	119	729
917	324	932	↳ Velike Lasiče	657	108	718
935	342	950	↳ Ortenek	641	1252	702
951	358	1006	↳ Ribnica	623	1234	644
1016	423	1031	↳ Stara Cerkev	557	1208	618
1023	430	1038	v Kočevje iz	550	1201	611

Trebnje - Št. Janž.

955	402	1010	o. Trebnje p.	619	1219	629
1016	423	1031	↳ Mirna	558	1158	608
1032	429	1037	↳ Št. Rupert-Rakovnik	551	1151	601
1039	436	1044	↳ Mokrog-Bistrica	545	1145	595
1037	444	1052	↳ Pijavice o. p.	536	1136	586
1050	457	1105	p. Št. Janž o.	525	1125	575

Nočni čas od 6. ure zvečer do 5. ure 59 minut zjutraj označen je s tem, da ima ob strani tik številke debelo črto.

Zahvala.

Povodom bolezni in smrti nepozabnega očeta, gospoda

Janeza Jazbeca,

čevljarskega mojstra v Rudolfovem

izrekam tem potom najsrčnejšo zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izkazano sočutje in tolažbo, kakor tudi za časteče mnogobrojno spremstvo ob pogrebu. Osobito se prisrčno zahvaljujem izrednemu trudu in požrtvovalnosti prečast. gospodov usmiljenih bratov v Kandiji, ki so cel čas bolezni lajšali bolečino dragega pokojnega ter mu z izredno vneto stali do zadnjega zdihljeja ob strani. — Dalje se zahvaljujem prečast. gospodoma kanoniku Zlogarju in vikarju T. Klinarju za zadnje spremstvo pri pogrebu, gospodom čevljarskim mojstrom za poklonjeni krasni venec, slavni meščanski gardi in godbi za tako mnogobrojno udeležbo, udom družbe sv. Barbare ter vsem novomeškim gospodom in gospem ter vsem spremljevalcem sploh, ki so predragega ranjkega spremili k večnemu počitku. Naj jim vse to poplača Bog!

ŠMIHEL PRI ŽUŽEMBERKU, dne 26. maja 1909.

(133)

Miroslav Jazbec, učitelj.

Za izplačilo delnic I. Narodnega doma v Rudolfovem bile so 20. maja 1909 izzrebane sledeče delnice: (135)

15	18	19	33	63	82	91	94	99	115	124	127	138
6	7	7	15	40	57	66	69	72	101	109	112	120
									139	147	155	158
									160	164	172	
									122	130	136	139
									141	145	153	

Delniško društvo „Prvi narodni dom“ v Rudolfovem.

Krepkega dečka

sprejme pod ugodnimi pogoji v učenje mizarstva Matko Malovič, mizar v Novem mestu. (134 0-1)

Razglas.

Dr. Karl Slanc v Novem mestu kot oskrbnik konkurzne mase Josipa Ravnikerja v Novem mestu, daje s tem na znanje, da je začel razprodajati od 1. junija 1909 naprej na drobno in v večjih partijah blago iz navedene konkurzne mase v štacuni v Zurčevi hiši na glavnem trgu v Novem mestu po nizki ceni.

To blago je še novo in obstoji iz raznega sukna za moške in ženske, kontenine, kambrika, robcev, dežnikov, klobukov, čevljev itd.

Zdaj je prilika, da si vsak lahko nakupi po ceni blaga za poletje in za zimo. (137)

2 do 3 delavke

(izvežbane šivilje) se takoj za trajno sprejmejo. Karla Černetič, Rudolfovo, Ljubljanska cesta št. 103. (136 2-1)

Naznanilo.

Usojam si prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu naznaniti, da sem prevzel od g. Iv. Appeta

pečarsko obrt.

Priporočam se v izvrševanje vsakovrstnih lončenih izdelkov, štedilnih ognjišč in peči, priprostih in finejših v poljubnih barvah in vzorcih.

Delo solidno, in trpežno in po najnižji ceni. (131-3 2)

Za obilna naročila se toplo priporoča

Josip Klemenčič, pečar, Kandija št. 51.

Pristni malinovec

iz hribskih malin, jako okusen, ima v veliki množini

lekarna Jos. Bergmann,
Rudolfovo. (129-10-2)

== **Svoji k svojim!** ==

Popolnoma varno naložen denar

Kranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69-0-10)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4¹/₂ 0** na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **4¹/₂ 0** katerega sama iz svojega plačuje.

(52-15-14) Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

ESENCE fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakršnih opojnih pijač, finih namiznih likerjev in specialitet inam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi pri **80%** kisova kislina, kemično čista, za izdelovanje najfinjšega kisa. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako pošiljativo. Ceniki brezplačno in pošt. prosto.

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik
PRAG, Mariengasse 18.

Naznanilo.

Udani podpisaneec se blagohotno priporoča slavnemu občinstvu. Izdeluje najnovejše in najboljše

ograje za grobove in vrtove,

kakor tudi različne ključavnice za vsakovrstne srambe, za katere jamči.

Vsa dela in popravila škroplilnic, strojev i. t. d. se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

S priporočilnim pozdravom

(110-5-3)

Jožef Pirkovič,
ključavničarski mojster v Št. Jerneju.

Dve manjši vagi

ste naprodaj pri g. Ivani Grm v hiši g. Ane Dular, Novo mesto. (132-0-2)

Vsakovrstne slamnike
priporoča gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu

Fran Cerar,

tovarna slamnikov v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.

Cene nizke, postrežba točna, na zahtevo cenik brezplačno. (103-6-5)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-14)

Na prodaj je 125 2-2)

hiša in gospodarsko poslopje.

V hiši se nahaja dobro idoča gostilna in trgovina z mešanim blagom. Je za vsako obrt pripravna in ima dosti prostora. Zraven spada lep vrt za zelenjavo in sadni vrt ter velik travnik. — Več se izve ravnotam pri Oroslav-u Springer-ju v Mirni peči.

V Bajnofu pri Rudolfovem
je na prodaj (127-3-2)

par volov, par juncev,
tri telice in tri krave
tudi s teleti.

Pozor!

Kupuje pšenico, orehe in vse druge deželne pridelke po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-11) **Jakob Paučič** v Rudolfovem.

 Domača umetnost za Dolenjsko!

FRAN VODNIK, podobar in pozlatar

v Novem mestu št. 59, zraven Frančiškanske cerkve,

se prav toplo priporočuje prečastiti duhovšini in cerkvenim predstojništvom v cenjena naročila za izvrševanje vsakovrstnih umetniško izdelanih **leseni oltarjev, lec, krstnih kamnov, soh svetnikov, kipov od lesa, kamena, gipsa, itd.**

Tudi stara cerkvena dela se popravljajo in prenavljajo prav strokovno dobro in po zmernih cenah. (92 0 2)

Hiša s prodajalno

na najlepšem prostoru z vrtom, na križanju treh cest, je takoj na prodaj.

Kje pove uredništvo „Dol. Novic“.

(121-3-2)

Svoji k svojim!